

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus on tarpeellinen erityisesti pedagogisten asiakirjojen päällekkäisyyden vaativan työn osalta. Esiopetuksessa tähän vielä tulee lisänä täydentävän varhaiskasvatuksen vaatima asiakirjatyö, joka lisää entisestään päällekkäisen kirjaamisen työmäärää. Pedagogisten asiakirjojen vähentämisen kannalta uudistus on erittäin toivottava.

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Tuen kokonaisrakenteen tarkoituksenmukaisuus:

Esityksestä ei selkeästi ilmene se, ovatko ennakoivat tukitoimet nykyistä yleistä tukea vastaavia vai aloitetaanko ne arvioinnin perusteella. Tätä tulisi selkiyttää hallituksen esityksessä. Nykyinen muoto jättää tulkinnan varaa, mitä ei saisi olla lakiin kirjatussa muodossa näin paljon. Tässä nykyinen muoto: ”Oppilaalla olisi aina ensisijaisesti oikeus ennakoiviin tukitoimiin. Opetuksen järjestäjän olisi varattava riittävästi resurssia ennakoivien tukitoimien järjestämiseksi osana koulun perustoimintaa.” Tätä voidaan tulkita kahdella tapaa; ennakoivat tukitoimet aloitetaan arvion perusteella TAI ennakoivat tukitoimet kuuluvat kaikilla osana opetuksen perustoimintaa. Kokonaisrakenteesta huokuu se, että ennakoivat tukitoimet ja oppilaskohtaiset tukitoimet päätyvät äärilaidalle suunnitelmallisuuden ja hallinnollisuuden suhteen. Mielestäni ennakoivien tukitoimien täytyisi olla myös vahvasti suunniteltuja pohjautuen tukivastemallin mukaisesti, jolloin niiden vaikuttavuuden arviointi toteutuisi myös.

Käsitteitä tulee myös tarkentaa, että ”koulu”-käsitteen sijaan otetaan huomioon myös varhaiskasvatuksen esiopetuksen konteksti.

Toisaalta huomioitavaa olisi varhaiskasvatuksen niveltäminen tähän kokonaisuudistukseen, sillä tämä leventää kuilua varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tuen rakenteiden välillä.

Varhaiskasvatukseen on vasta tullut kolmitasoisien tuen uudistus, jolloin tuleva muutos ei synkronoidu tähän. Siinä on paljon raskaampi hallinnollinen rakenne hallintopäätöksineen, vaikka ei ole osa oppivelvollisuutta. Mielestäni tämä täytyisi yhdenmukaistaa samansuuntaiseksi nivelvaiheen sujuvoittamiseksi. Tämän muutoksen myötä varhaiskasvatuksessa saatu tehostettu tuki voi muuntua ennakoivaksi tukitoimiksi, jolloin kirjaamisen tarkkuus ja valittamisoikeuden alaiseen päätökseen perustuva varmuus heikkenee siirryttäessä ennakoiviin tukitoimiin mahdollisen tuen tarpeen määrän säilyessä samana.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Ennakoivien tukitoimien jäsentely on toimiva, mutta ei kaikkia ennaltaehkäiseviä tukitoimia kattava. Konsultaatio puuttuu kokonaan. Jäin myös miettimään sosioemotionaalisia vaikeuksia, miten ne sijoittuvat jäsentelyyn. Erityisopetuksen resurssointiin tuntiraja on hyvä, mutta esiopetuksen erityisopetuksessa sovellettavuus on heikko eheytyneen opetuksen ja oppimiskokonaisuuksien opettamisen pedagogisen toimintakulttuurin vuoksi (ks. EOPS 2016, 30). Ennakoivissa tukitoimissa on määritelty opetuskielen tukiopeus, joka esiopetuksessa tarkoittaa monipuolisten työtapojen vuoksi leikkiin, luovaan toimintaan, liikkumiseen ja tutkimiseen liittyvien käsitteiden opettelua sisältäen vuorovaikutukseen tarvittavien kielellisten taitojen hallinnan. Perusopetuksessa oppiaineperusteisuuteen on helpompi soveltaa tukitoimeja ”opetuskielen tukiopeus”. Ennakoiviin tukitoimiin toteutuva erityisopettajan antaman opetus muun opetuksen yhteydessä toteutuu hyvin esiopetuksessa ja on hyvin järjestettävissä. Ennakoiva tukiopeus on matalan kynnyksen toimintaa, joka on myös hyvin järjestettävissä jatkossakin. Tähän esimerkkinä kielellisissä vaikeuksissa selkoversion antaminen tarinasta etukäteen kotiin tutustuttavaksi ennen seuraavan päivän opetusta.

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Oppilaskohtaisissa tukitoimissa säännöllinen erityisopettajan antama opetus pienryhmässä tai osittain muun opetuksen yhteydessä vaatii varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa talokohtaisen veon sekä pienryhmän olemassa olon, mikäli oppilaskohtaisia tuen tarpeita on kyseisellä toimintakaudella. Mikäli kyseisessä varhaiskasvatuyksikössä ei ole pienryhmää tai erityisopettajaa, niin tämä lisää kustannuksia, mikäli yhden oppilaan vuoksi tulee tarvetta kyseiseen yksikköön säännölliseen erityisopetukseen. Toisaalta tässä on riski inklusion osalta, mikäli tätä ei saada järjestettyä olemassa olevaan paikkaan, jolloin lapselle tulisi siirto toiseen yksikköön, mikä on taas väärin inklusion näkökulmasta segregoivana toimenpiteenä.

Erityisesti tämä korostuisi ongelmallisena yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajan näkökulmasta. Esimerkkinä: Yksityisessä varhaiskasvatuyksikössä on lapsi, joka siirtyy saman yksikön esiopetusryhmään vertaisryhmän mukana ja havaittaisiin oppilaskohtaisten tukitoimien tarvetta. Tällöin yksityisen palveluntuottajan tulisi järjestää säännöllinen erityisopetus yksikköön ja mahdollisesti vielä pienryhmäopetuksena, jolloin haasteeksi tulisi erityisopettajan saatavuus ja taloudellinen näkökulma. Tällöin kasvaisi riski inklusion vastaisille ratkaisuille, joissa lapsen täytyisi tuen tarpeen johdosta vaihtaa paikkaa. Liian tiukka raamitus laissa voi olla riski lapsen oikeuteen saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä Perusopetuslain 30 § 1 momentin mukaisesti. Eli liian tiukasti laissa määritellyn laadukkaan esiopetuksen vaatimus asettaa nopeasti vaatimukset myös rakenteellisen tuen muutokselle säännöllisen erityisopetuksen tarjoamisen suhteen. Tähän liittyy vahvasti se, miten asettuu rajapinta yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajan ja kunnan

velvollisuudet järjestää erityisopetusta sekä miten kustannukset näistä jakautuvat. Hallituksen esityksen kaltaiset muutokset vaativat ehdottomasti tähän kannanottoa yksityisten palveluntuottajien ollessa nykyiselläänkin tiukilla mm. avustajapalveluiden järjestämisen suhteen.

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevista muutoksista huokuu se, että ennakoivat tukitoimet ja oppilaskohtaiset tukitoimet päätyvät ääriäidille suunnitelmallisuuden ja hallinnollisuuden suhteen. Mielestäni ennakoivien tukitoimien täytyisi olla myös kirjallisesti suunniteltuja pohjautuen tukivastemallin mukaisesti, jolloin niiden vaikuttavuuden arviointi toteutuisi myös. Niveltyminen varhaiskasvatukseen olisi ratkaistava (ks. huomiot kohdasta 2 tähän liittyen). Asiakirjojen ja hallintopäätösten mukaistaminen on hyvä muutos ja edistää tuen hallinnollista suunnittelua vähentäen siihen käytettävää aikaa. Yhtenäinen asiakirjamalli kansallisesti olisi erittäin tarpeentullut muutos. Käsitteissä tulee huomioida esiopetuksen toimintamuodon ominaispiirteet. Nämä kohdat jäävät nykyisellään helposti tyhjäksi, jos sitä ei osata esiopetuksessa saattaa kyseiseen kontekstiin, esimerkiksi tukiopetus.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Vaikutusarvioiden pohtiminen: Tässäkin yhteydessä puhutaan ”koulusta”, jolloin varhaiskasvatuksen esiopetus ei vastaa tätä. Kustannusvaikutusten määrään ei ole kannanottoa. Vaikutusarvioinnissa on otettava huomioon yksityisen palveluntuottajan esiopetuksen järjestämisen kustannusten nousu, jolloin täytyy pohtia miten esiopetusta järjestävä kunta osallistuu kustannusten tukemiseen esimerkiksi erityisopetuksen järjestämisen, rakenteellisen muutoksen eli esim. pienryhmien muodostamisen ja avustajapalveluiden järjestämisen suhteen. Kustannusvaikutuksissa varhaiskasvatuksen esiopettajien ja varhaiskasvatuksen hallinnon kouluttaminen huomioitava.

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Parannusehdotuksia esitysluonnokseen:

Varhennetun oppivelvollisuuden määritelmää olisi hyvä tarkentaa, jotta se kattaisi myös lapset, joilla havaitaan oppimisessa viiveisyyttä esiopetusvuoden aikana ja jotka hyötyvät selvästi POL 27 §:n mukaisesta opetuksen lykkäämisestä. Heillä ei välttämättä ole kuitenkaan uudessa pykälässä mainittua ”vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta”. Nykyisin voi olla erikoissairaanhoidossa tutkimuksessa olleita lapsia, joiden oppimisen ja kehityksen haasteet sijoitu mihinkään edellä mainituista ja siltikin voisivat hyötyä varhennetusta oppivelvollisuudesta. Tähän voisi lisätä merkittävät kehityksen ja oppimisen viiveet. Tällainen voi olla lääketieteellisestä näkökulmasta esimerkiksi kehityksellinen kielihäiriö.

Varhennetun oppivelvollisuuden määritelmässä hämmentää 5-6-vuotiaan iän käsite. Tarkoitetaanko tällä sitä, että varhennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvassa esiopetuksessa voisi olla sen lukukauden alusta kun lapsi täyttää 5 vuotta eli edellisen järjestelmän mukaisesti oppivelvollisuuteen kuuluvaa esiopetusvuotta edeltävä esiopetusvuosi? Vai poistuuko tämä kokonaan, jolloin varhennettu oppivelvollisuus koskisi ainoastaan lapsia, jotka täyttävät 6 vuotta sinä vuonna kun lukukausi alkaa? Uudistuksesta on hyvä antaa selkeää tietoa lääketieteelliselle puolelle,

sillä tämä vaikuttaa heidänkin hoidon suunnitteluun ja toteutukseen etenkin psykologin tutkimusten suhteen. Tieto varhennetun oppivelvollisuuden tarpeesta tulisi olla hyvissä ajoin ennen oppivelvollisuuden alkamista, mielellään jos esiopetukseen hakeutumisvaiheessa.

Opetusryhmien muodostamisen sääntelyssä vaatimus, että yhden opettajan ryhmässä saa olla enintään 5 oppilaskohtaisia tukitoimia saavia oppilaita, on haasteellinen varhaiskasvatuksen esiopetuksessa. Näissä ryhmissä voi olla kaksi esiopettajaa ja pienryhmävaatimuksen ollessa voimassa, voi oppilaskohtaisia tukitoimia saavia lapsia olla 10. Tällöin ryhmä olisi luonteeltaan erityisryhmä, jolloin ei ryhmään mahtuisi enää muita lapsia.

Sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelu on erittäin hyvä uudistus. Tämä vahvistaa erityisesti tukea lapsille, joilla on sosioemotionaalisia vaikeuksia. Käyttäytymiseen annettava tuki maksaa itsensä moninkertaisesti takaisin tulevina vuosina, joten tämä on erittäin hyvä muutos. Näillä haasteilla on lisäksi yhteisövaikuttavuutta lisäten sekä työn psyykkistä kuormaa sekä oppilasryhmän reagoimista riittämättömään tukeen Bronfenbrennerin systeemiteorian mukaisesti. Tästä tulee pitkällä aikavälillä myös taloudellisia säästöjä, kun pystytään antamaan tukea varhaisesti.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ.docx](#)

Pekkala Krista
Ylivieskan kaupunki - varhaiskasvatuspalvelut, varhaiskasvatuksen
erityisopettaja